

Het Laatste Nieuws: "Ik ben 45. En nu?"

13 juni 2009 - «Ik ben klaar voor een mentale tocht door de woestijn. En ik ga die helemaal in mijn eentje maken, het zwarte gat tegemoet. Ik wil mezelf tegenkomen, ook als dat een harde confrontatie wordt.» Sinds zijn ontslag als Open Vld-voorzitter zit Bart Somers (45) op een emotionele rollercoaster. Er is de pijn om de zware nederlaag en het verdriet om de gebroken carrière, maar ook dankbaarheid, opluchting en troost. «Als ik denk aan de sms die mijn 13-jarige zoon mij zondagavond stuurde, komen de tranen me weer in de ogen. Drie lieve woorden, niet meer dan dat, maar ik zal ze nooit vergeten.»

Had u hem zien aankomen, die uppercut van zondag?

«Ja. De speech van mijn ontslag was al een paar dagen aan het rijpen in mijn hoofd. Een overwinningsspeech heb ik niet eens voorbereid. Ik wist dat Open Vld zou verliezen. De vraag was alleen hoe zwaar dat verlies zou zijn. Dat viel lelijk tegen: die 15% was minder dan onze slechtste interne peilingen hadden voorspeld. Donderdagnacht, na onze slotmeeting, ben ik nog iets gaan eten met Guy Verhofstadt en Patrick Dewael. Toen al heb ik gezegd: 'Guy, het zit niet goed. Ik voel het. Laten we hopen dat we aan 17% geraken. Dan staan we tenminste nog op de kaart.' In de nacht van vrijdag op zaterdag, toen de campagne was afgelopen en de kaarten waren geschud, heb ik me thuis ingeleefd in het worstcasescenario. Dat ik ontslag zou moeten nemen, en wat dat met mij zou doen, emotioneel. De weken en maanden ervoor waren hectisch geweest, maar die nacht voelde ik een innerlijke rust over me neerdalen.»

«Zondagvoormiddag, toen ik zelf ging stemmen, werd mijn voorgevoel bevestigd: te veel mensen draaiden me de rug toe, durfden me niet in de ogen kijken. Rond 15 uur heb ik de radio opgezet. De eerste resultaten liepen binnen. Na drie, vier stembureaus wist ik hoe laat het was. Ik ben meteen naar Brussel vertrokken met mijn ontslagbrief in mijn hoofd. Voor mij was dat een uitgemaakte zaak, zelfs al was er op dat moment nog maar één duizendste van alle stemmen geteld.»

Eenzaam naar Brussel, en 's nachts nog eenzamer terug naar Mechelen?

«Ik was rond middernacht alweer thuis. Ik ben geen mens die zich op zo'n moment afreageert door zich een stuk in zijn voeten te drinken. Ik wilde die nacht nuchter en in mijn eentje tegen de demonen vechten. Het was geen frustratie die ik voelde. Ik dacht niet: 'Hoe onrechtvaardig!' Het was pijn en verdriet waar ik mee worstelde. Daar zit je dan, thuis. Bijna vanzelf spoel je de film van je politieke leven terug. Ik stam uit een Vlaams nest - mijn vader was parlementair voor de VU - maar mijn inspiratie als pril studentje haalde ik bij het Nederlandse D66, de links-liberalen van jeugdschrijver en voorzitter Jan Terlouw. Zijn 'Koning van Katoren' is in mijn herinnering trouwens het eerste politieke boek dat ik ooit heb gelezen. En zo spoel je de film voort. Hoe ik de eerste in mijn familie was die naar de universiteit mocht. Hoe mijn vader me hier in Mechelen telkens weer op de sociale woonwijk wees waar hij was opgegroeid: 'Jongen, vergeet nooit waar ge vandaan komt.' Hoe ik parlementslid ben geworden. Burgemeester van Mechelen. Minister-president van Vlaanderen. Partijvoorzitter.»

«Ik lag te woelen in mijn bed: 'Wat heb ik verwezenlijkt? Welke toekomst heb ik nog? Welke fouten heb ik gemaakt?' Gelukkig wordt het in juni al rond 5 uur 's morgens licht. Toen ik de vogels hoorde fluiten en de eerste zonnestraal door het raam viel, werd het ook in mijn hoofd minder somber. Ik ben opgestaan en ik heb in razende vaart een to-do-lijstje gemaakt: een soort actieplan, bij wijze van therapie. Om toch maar uit de buurt te blijven van dat zwarte gat dat naar je lonkt.»

Hoe leg je dat uit aan je kinderen, dat er zo weinig mensen op papa's partij hebben gestemd dat papa weg moest?

«Moeilijk. Lieze zit in het zesde studiejaar, Jan-Klaas in het tweede middelbaar. Ze werden er op school al meteen mee geplaagd, maandag, maar je moet dat relativiseren. Toen Malinwa de bekerfinale had verloren, kregen ze te horen: 'Haha, uw ploeg heeft verloren.' Wel, nu was het: 'Haha, uw vader heeft verloren.' Ik probeer hen daartegen te wapenen.»

Het verlies van hun vader ligt toch gevoeliger dan dat van hun voetbalploeg?

«Natuurlijk. Dat heb ik ook gevoeld. Ik heb zondagavond, na mijn ontslag, meer dan honderd sms'jes gekregen

van mensen die me moed inspraken. Van partijgenoten en concurrenten, van onbekenden en oude bekenden - zoals dat meisje met wie ik op mijn 15de op taalkamp in Parijs had gezeten en dat ik in geen dertig jaar meer had gehoord. Maar het meest troostende en emotionele was dat van Jan-Klaas. De avond voordien was ik met hem naar de film geweest: Star Trek. Mij fascineerde dat 30 jaar geleden, hem fascineert het nu. Kortom, een echt vader-zoonmoment, wij tweeën in die Mechelse cinema met een grote berg popcorn tussen ons in. In die film zie je de vriendschap groeien tussen commandant Kirk en kapitein Spock. Mooie film.»

«Zondagavond rond halftien, net voor hij naar bed ging, kreeg ik een berichtje van mijn zoon. Drie woorden maar: 'Slaapwel, commandant. Spock.' Hij heeft een hoog EQ, mijn zoon. In die drie woorden stak al zijn liefde en al zijn respect voor zijn vader. Zeer aangrijpend - ook nu weer, wanneer ik het vertel. Mijn dochter uit dat op een andere manier. Lieze is een knuffeldier. Ze zegt: 'Papa, je bent de liefste papa van de hele wereld' - zoals alleen dochters dat gezegd krijgen. Ik put daar troost uit, maar uiteindelijk moet ik hier alleen door. Ik zoek geen schouder om op uit te huilen. Ik weet dat het moeilijkste nog moet komen. Dat straks de hamvraag op mij afkomt: 'Ik ben 45. En nu? Wat nu?'»

Precies. U bent 45 en u hebt een briljante toekomst achter de rug. Wat rest er straks nog dat heviger en hoger is dan wat u de voorbije tien jaar al hebt meegemaakt? Of hoeft dat even niet meer?

«Neen. Ik wil dit ook niet dramatiseren. Tenslotte ben ik nog altijd parlamentslid en burgemeester van Mechelen - veel collega's zouden onmiddellijk met me willen ruilen. En toch. Andere toppolitici zouden zich op zo'n moment de vraag stellen: 'Blijf ik aan politiek doen of stuur ik mijn leven op mijn 45ste een heel andere richting uit?' Ik hoef me die vraag niet eens te stellen. Mijn engagement is een zo wezenlijk deel van mijn DNA dat ik het nooit zal ontvluchten - alles in mij ademt politiek. Ik kan niet niét de kranten lezen, niét de journaals bekijken, niét geïnteresseerd zijn in wat er in Vlaanderen, in ons land en in de wereld gebeurt - niet één dag zelfs.»

U voelt niet de behoefte om u terug te trekken in een Toscaanse wijngaard en tussen de ranken en de olijfbomen te broeden op een meesterwerk?

«Wie zou er niét meer tijd willen hebben om te lezen, te schrijven en te reizen? Ik koester mijn jongensdroom: een tweedehandsautootje kopen, mijn rugzak vullen en enkele maanden gaan toeren door het echte Oost-Europa: niet Polen of Hongarije, maar Oekraïne, Rusland, Wit-Rusland, Moldavië. Eens een tijdje vagebond zijn, niet zozeer in de zin van een echte zwerver, maar in de figuurlijke zin: zoeken, denken, herbronnen in een nieuwe omgeving.»

«Ik ben ook een zeer gulzige lezer, altijd drie, vier romans tegelijk. Nu ben ik bezig aan 'De tocht van de olifant' van José Saramago, aan 'Alleen maar nette mensen' van Robert Vuijsje, 'Stad der dieven' van David Benioff en 'Het derde huwelijk' van Tom Lanoye. Meestal 's nachts, want ik heb weinig slaap nodig. Ik krijg veel steun van mijn politieke vrienden - politiek is niet altijd een slangenkuil - maar de echte troost, de balsem voor de ziel, vind ik in de literatuur.»

Wie politieke vrienden heeft als Herman De Croo, heeft geen politieke vijanden meer nodig. 'Als Open Vld geen 22 zetels haalt, is het tijd voor een grote kuis in het partijhoofdkwartier', zei hij vlak voor de verkiezingen. Lag uw hoofd klaar op het kapblok?

«Als ik nu het achterste van mijn tong zou laten zien over die uitspraak van Herman De Croo, zou ik Open Vld schade berokkenen, en daarvoor zie ik mijn partij te graag. Maar ik zou nooit zeggen over een partijgenoot wat hij over mij heeft gezegd. Nooit. Weet u wat mijn grootste handicap is in dit vak? Dat ik geen revanchist ben. Ik ben niet haatdragend. En dus ben ik oprecht blij met de mooie scores van zijn beide kinderen. Alexander en Ariane De Croo hebben veel van het goede van hun vader. Gebreken, die hebben we allemaal.»

'De kiezer heeft altijd gelijk', zei u zondagnamiddag al. En u leek het nog te menen ook.

«Ik ben ongelofelijk blij dat het Vlaams Belang serieus klop heeft gekregen, ook bij ons in Mechelen, waar ze ooit 35% hadden en nu nog 18% halen. En de overwinning van de N-VA had ik verwacht. Wat wil je, als je land twee jaar lang geblokkeerd zit en er twee aparte democratieën naast elkaar leven? Wat ik echt jammer vind, is dat Groen! niet is vooruitgegaan. De klimaatdiscussie zou nochtans centraal moeten staan in ons politieke denken, ook in dat van Open Vld. Die omslag naar een groene economie moeten we hoe dan ook maken.»

Had de kiezer gelijk door u een zware nederlaag toe te dienen?

«Als je 5% verliest, is daar niet één reden voor. Dan zijn er verschillende. Natuurlijk heeft de zaak-Vijnck meegespeeld. Ik pleit daar schuldig in, maar doorslaggevend is dat niet geweest. De typische paarse kiezer heeft deze keer voor sp.a gestemd, terwijl hij in 2007 nog voor ons stemde. En mensen die twijfelden tussen ons en CD&V hebben gekozen voor zogenaamde stabiliteit, niet voor de verandering van Open Vld. Dat is ons drama: wij pleiten voor een kordate aanpak van de crisis, maar de meeste mensen voelen ze niet eens, die crisis, en hebben daar dus op dit moment geen oren naar. Voor wie zijn job niet is kwijtgeraakt, is het leven zelfs

goedkoper geworden: voor dezelfde prijs is je winkelkar beter gevuld en aan de pomp vul je je tank voor 20 euro minder dan een jaar geleden. Hoezo, crisis?»

U vergeet één reden: Open Vld had geen valabele uitdager voor Kris Peeters in huis. Uw uitdager was tegelijk Peeters' grootste fan. 'Met Kris was het perfect', gaf hij spontaan toe.

«Dat was ons zwakke punt, ja, dat we drie schitterende Vlaamse ministers hadden, maar géén kandidaat-minister-president. Je kan Dirk Van Mechelen niets verwijten, maar de eerste die wist dat we met hem niet de juiste kaart op tafel gooiden, was Dirk zelf. Dirk is een crack in zijn vakgebied, maar hij is niet de aas. Meer de tien. Dat is hij ook in voetbaltermen: een nummer 10, een middenvelder die de lijnen uitzet, meer dan een diepe, scorende spits.»

Uzelf hebt van de CD&V-kopstukken een karikatuur gemaakt. Duivenmelkers, zei u.

«Maar zo gedroegen ze zich toch? Ze wachten tot de duiven vallen. Ze verwarren geduld met passiviteit, terwijl alles superdringend is: de staats hervorming, de vergrijzing die op ons komt afgeraasd, de immense begrotingstekorten die we aan het opstapelen zijn, de werkzaamheidsgraad die niet stijgt maar afneemt. Maar CD&V zegt: 'Geen paniek, alles onder controle.' Tja.»

U had het kunnen weten: Vlamingen zijn dol op duivenmelken.

«En toch. Uit marktonderzoek blijkt dat CD&V een kiespotentieel heeft van 45%. Ze hebben daar zondag maar de helft van omgezet: nog geen 23%. En ze straalden, maar neem het van mij aan: ze beseffen maar al te best dat het één van de allerslechtste resultaten uit hun geschiedenis is. Maar goed, als Open Vld'er is het nu niet aan mij om hun rekening te maken. Wij hebben onze eigen zorgen.»

Uw partij zakt tussen 2003 en 2009 van 25% naar 15%. De aarde heeft gebeefd, maar niemand bij de liberalen lijkt in shock.

«Het moet nog doordringen, vrees ik, hoe zwaar we wel verloren hebben. We zitten op ons laagste peil sinds 1977, zegt men, maar die vergelijking gaat niet op. Toen had je slechts vier partijen, waaronder een almachtige CVP, en waren wij het klein duimpje van die vier. Nu zit er geen half procent verschil tussen VB, sp.a en Open Vld.»

Jong Vld zei meteen: 'De huidige generatie van marketeers en woordvoerders heeft afgedaan.' Een verpletterend oordeel is dat: u heet niet eens meer politici.

«Ik voel me absoluut niet aangesproken door die omschrijving. Zoals iedereen zal ik me wel eens verloren hebben in politieke spelletjes, omdat een voorzitter af en toe strategisch móet denken. Maar ik ben geen marketeer, geen verkoper. Mij interesseert de inhoud, niet het spel.»

Toch blijft u in de strip van Meynen nog altijd dat zweterige, pafferige mannetje dat aldoor roept dat het gedaan moet zijn met die politieke spelletjes en dat een kop kleiner is dan u in werkelijkheid bent.

«Daar zit één voordeel aan vast: dat mensen die me in het echt ontmoeten, aangenaam verrast zijn door mijn lengte. Meynen is goed voor mijn contacten.»

Maar het blijft wel eeuwig aan u kleven, dat beeld van de waterdrager van Guy Verhofstadt. Patrick Dewael is zijn luitenant en u de sergeant die geregeld wordt teruggefloten. Waarom heeft u zich nooit uit de schaduw van Verhofstadt losgerukt?

«Waarom had ik dat móeten doen? Ik ben 45 jaar. Ik weet wie ik ben en wat ik kan. Ik heb mijn stempel gedrukt op Open Vld, qua bedrijfscultuur - veel minder macho dan tevoren - en op de inhoud. Ik heb het sociaal liberalisme uit de paternalistische sfeer gehaald. Ik heb onze kijk op de multiculturele samenleving omgebogen van een zeer onliberaal assimilatieverhaal naar inburgering en emancipatie. Ik voel geen enkele nood aan een soort verkrampte zelfbevestiging door mij af te zetten tegen Guy of wie dan ook. Ik ben geen watje. Ik heb persoonlijkheid genoeg om niet het haantje uit te hangen.»

Oké dan.

«Maar misschien heb ik de perceptie tegen, zoals je zegt. Ik ga me daar grondig over bezinnen, de volgende maanden. Nu zit ik nog te veel in de mallemolen, maar na dit interview ga ik zwijgen en nadenken. Ik ben klaar voor een tocht door de woestijn, helemaal in mijn eentje, het zwarte gat tegemoet. Ik wil mezelf tegenkomen, ook als dat een harde confrontatie wordt. En voor u het opmerkt: neen, met een midlifecrisis heeft dat niets te maken - die heb ik al gehad, zo rond mijn 40ste.»

Bedankt, en goede reis.

Jan SEGERS